

# T. B. M. M.

# TUTANAK DERGİSİ

## Otuz üçüncü birleşim

20 . I . 1947 Pazartesi

### İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	24		
2. — Havale edilen kâğıtlar	24	4. — Görüşülen işler	30
3. — Sorular ve cevaplar	24	1. — Pütürge Jandarma erlerinden ve Merzifon'un Suçayı Köyünden Arslanoğlu Şevket Ateşgöz'ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/6)	30
1. — İstanbul Milletvekili Dr. Adnan Adıvar'ın rakı fiyatlarında yapılacak indirme hakkında sorusuna Gümrük ve Tekel Bakamı Tahsin Coşkan'ın sözlü cevabı	24:30		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Başkanlık Divanında açık bulunan bir kâtiplik için oylar toplandı;

Serkisoğlu Misak Kasarcan'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Adalet Komisyonu raporu onandı.

Büyük Millet Meclisi 1946 yılı Eylül ve Ekim ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu okunarak bilgi edinildi.

Başkanlık Divanı Kâtipliğine Bitlis Milletvekili Muhtar Ertan'ın seçildiği bildirildikten sonra;

20. I. 1947 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan	Kâtip	Kâtip
Bingöl	Kocaeli	Samsun
F. F. Düşünsel	S. Pek	N. Fırat

2. — HAVALA EDİLEN KÂĞITLAR

*Raporlar*

1. — İstanbul Üniversitesi Hukuk ve İktisat Fakülteleriyle Tıp Fakültesi merkez binası ve bir kısım Enstitülerinin yaptırılması ve Fen,

Edebiyat Fakülteleri yapılarının tamamlanması hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim, Bayındırlık ve Bütçe Komisyonları raporları (1/54) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Tevfik Fikret Silay

KÂTIPLER : Necmeddin Sahir Silan (Tunceli), Dr. Fahri Kurtuluş (Rize).

BAŞKAN — Oturumu açıyorum efendim.

3. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — İstanbul Milletvekili Dr. Adnan Adıvar'ın rakı fiyatlarında yapılacak indirme hakkında sorusuna Gümrük ve Tekel Bakanı Tahsin Coşkan'ın sözlü cevabı.

BAŞKAN — Önergeyi arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Son günlerde gazetelerde rakı fiyatında litre başına iki lira kadar bir indirme yapılacağına dair havadisler çıktı. Bir de, bu havadisi teyit eder tarzda Tekel Bakanının beyanatını gördük. Ondan sonra halâ halkın ve gazetelerin ağzında bu fiyat indirilmesinin sebebi müna-kaşa edilip durmaktadır. Alkollü içkilerin, bil-hassa rakının, sıhhi ve içtimai zararlarına karşı bu içkinin tedarikinin kolaylaştırılması için verilen sebebi kâfi görmek kabil değildir.

Binaenaleyh bu hususta Hükümetin kürsü-

den bildireceği diğer mühim sebepler var mıdır? Yoksa böyle bir indirmeden sarfınazar edilmiş midir?

Bu cihetler hakkında Tekel Bakanının sözle cevap vermesini rica ederim.

İstanbul Milletvekili  
Dr. Adnan Adıvar

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI TAHSİN COŞKAN (Kastamonu) — Sayın arkadaşlarım; rakı fiyatlarının bir miktar indirilmesine dair Hükümetçe alınan karar üzere, mucip sebeplerini izah etmek üzere bu ayın üçünde Anadolu Ajansında 14 ünde de radyo ile izahatta bulunmuşum. O gün İstanbul Milletvekili Sayın Adnan Adıvar, Meclis Başkanlığına bir önerge sunmuş, şimdi okunan bu önergede, rakı fiyatları niçin indirilmiştir, Tekel Bakanının beya-

natını Ajansta okudum, bu hususta Meclis Kürsüsünden de izahatta bulunmalarını istiyorum, diyorlar. Ayın 15 inde İstanbul Gazetelerinin birinde uzun bir yazılarını okudum. Bu yazıda dahi maksatlarını izah ediyorlardı. Bilhassa geri tarihlere giderek 16 ncı asırdan itibaren içkilerin yasak edilmesi hakkında gerek Hristiyan ve gerek İslâm âleminin tarihî memnuiyetlerini de izah buyurmuşlardır. Amerikanın ve İstiklâl Savaşında da bizim İçkiler hakkında koyduğumuz yasağın iyi neticeler vermediğini izah buyurmuşlardır ki, bunları salâhiyetle bilirler, o tarihlerde B. M. Meclisinde mühim mevki işgal ediyorlardı. Kendileriyle yaptığımız hususi görüşmede de bunu beyan buyurdular. Gazetede yazılarında böyle mühim bir önerenin Meclise verildiğinden bahsediyorlardı. Bendeniz ayın 14 üncü akşamı radyoda konuştuğum gün Sayın arkadaşım tavrılarını Meclis Başkanlığına vermiş bulunuyorlardı.

Şimdi arkadaşlarım, huzurunuzda sizleri sıkmamak şartıyla, rakamlara dayanmak suretiyle vaziyeti izaha çalışacağım. Bu fırsatı verdiğinden dolayı da Sayın Doktora bilhassa teşekkür ederim.

Arkadaşlarım çeşitli ispirotolarla hafif alkollü içkilerin 1946 yılının Ağustosunda indirilmesi kararı verilmişti. Rakı fiyatlarının yüksek oluşu, çeşitli ispiroto fiyatlarının düşük bulunuşu yüzünden vatandaşlar birçok yerlerde renkli ispiroto, kolonya ve tuvalet ispirotosu gibi ispirotoları ve memleketimize şuradan buradan giren kaçak rakılar içiliyordu. 1 Ağustosta rakı fiyatını da indirmek istemiştik, kararımız böyle idi. Hafif alkollü içkiler ile ispirotolarla yapacağımız indirme sırasında rakı fiyatlarını eski halinde tuttuk. Ağustosta Ocak ayına kadar geçen beş ay içindeki tecrübelerimiz maalesef bize müspet netice vermemiştir. Bu itibarla Ağustosta verilen kararı bu ayın 15 inden itibaren tatbik sahasına koymuş bulunuyoruz.

Bu kararı verirken acele etmiş değiliz. Aldığımız raporlar, mektuplar ve hattâ kıymetli doktorlarımızın yazıları ve müşahadelerimiz vardır.

Hükümet olarak vatandaşların 96 derecelik ispirotoyu renkli ispirotoları, kaçak ispirotoları içtiğini görüpte bu duruma göz yumulamazdı: bunun üzerine bu konu Hükümetçe düşünülmüş ve ondan sonra yeniden karar alınmış-

tir. Ağır alkollü içkilerin fiyatını yüksek tutmakla bu gibi içkilerin istihlâkını azaltmak için yapılan tecrübeler daima esas gayeye aykırı neticeler vermiştir. Genel sıhhat ve ahlâk bakımından çok önemli bir mevzu olan bu dâvada gösterilen hassasiyet ve dikkat memnunlukla karşılanacak bir olaydır. Başka memleketlerdeki içki iptilâsına nazaran, içilen içki ve alkol nispetlerinin lehimize büyük farklar gösterdiğini kısaca izaha çalışacağım.

Filhakika bazı memleketlerde içki vasıtasıyla alınan alkolün miktar ve nispetleriyle, memleketimizde yine içki yoluyla alınan alkolün nispet ve miktarlarının mukayesesi bu durumu açıkça göstermektedir.

Bira, şarap, gibi düşük dereceli içkilerin yanında millî içki olarak kökleşen memleketlerde, bunların yanında oldukça mühim nispetlerde cin, viski, rom, vutka ve arak gibi 40 - 50 derecelik diğer içkilerde yer tutmaktadır.

Bir senede vücuda giren 100 derecelik alkolün her memlekette nüfus başına isabet eden miktarları şunlardır:

Bira ve şarap gibi hafif alkollü içkilerle beraber rakı ve muadili yüksek dereceli içkiler vasıtasıyla alınana alkol nispeti nüfus başına 100 derece üzerinden, bir senede Fransa'da 25, Belçika'da 11,5, İngiltere'de 9,5, Almanya, Danimarka, Avusturya'da 8, Amerika'da 7, İskandinavya memleketlerinde 5,5, Rusya,da 4,2, Bulgaristan ve Yunanistan'da 3,5 (100) derecelik sâf alkol isabet etmektedir. Memleketimizde bira, şarap, rakı ve diğer içkiler halinde nüfus başına düşen alkol miktarı 0,27 yani 27 santilitredir.

Bu mâruzatımdan anlaşılacağı veçhile istihlâk edilen ağır ve hafif alkollü içkilerin nüfus başına isabet eden miktarı diğer memleketlerle kıyas edilemeyecek kadar azdır.

Tekel İdaresince yapılan rakıların diğer memleketlerdeki benzeri ağır alkollü içkilerle mukayeseli bir şekilde yapılan tahlilleri bu içkilerin de, rakılarımızın cin, viski, rom, vutka ve arak gibi içkilere nazaran daha çok temiz terkipte imal edilmekte olduğunu göstermiştir.

Devlet Tekeline alınmadan evvel yurdun muhtelif yerlerinde 30 hususi rakı imalâthanesi vardır. Bunların senelik kapasiteleri 4 milyon litreyi bulmakta idi. Bu imalâthanelerin yaptıkları rakılar hiç bir zaman teknik bir bilgiye

istinat etmiyor ve gelişi güzel yapıyordu, muzır tesiri havi toksik maddeleri ihtiva etmekte idi. Bu imalâthaneler kapatılınca rakı imali tamamen Tekel idaresinin eline geçti. Sağlık Bakanlığının da direktifleri dairesinde, fenni ve sıhhi usullerle imal edilmek toksik maddeler Milletlerarası, Sağlık Kanunlarınca kabul edilen asgari hadlere kadar indirilmiştir.

Yabancı memleketlerdeki ağır alkollü içkilerin içinde birçok muzır maddeler vardır. Yabancı memleketlerdeki içkilerle bizim memleketimizde imal edilen içkiler arasında mukayeseli olarak yapılan tahlil neticelerini birkaç rakam arz etmem müsaadenizi rica ederim. Asit aldehit ve eterler romda 2150, viskide 2952, konyakta 1529 arakda 2030 olduğu halde rakılarımızda bu maddelerin yekûnu 250 miligramı geçmemektedir.

Ayrıca sıhhata en muzır maddelerin başında gelen fûrfürol Tekel rakılarında eser halinde dahi bulunmadığı halde yukarıda saydığım yabancı memleketler içkileriyle ispirto ve kaçak rakılarda bu maddeler çok fazladır.

Bu açıklamayı yapmaktan maksadım rakılarımızı aslâ methetmek değil, bu içkilerimizi en zararsız şekle sokmak için yapılan fennî çalışmalarımızı arz etmekten ibarettir.

Sayın arkadaşlarım; Men'i Müskirât Kanunları ile ağır alkollü içkilere fâhiş fiyatlar konmak suretiyle içki içilmesine mâni olmak için yapılan tecrübelerde beklenen neticeler alınmamıştır. Dinlerin ve kanunların mânevi ve maddi ağır ceza tahditleri altında dahi önüne geçilemeyen içki iptilâsı bu gibi maddelerin fiyatlarını yüksek tutmakla ortadan kaldırmak imkânı olmadığı anlaşılmış bir hakikattir. Yüksek fiyatla rakı satışlarında bir miktar düşüklük görülmekte ise de, buna mukabil toksit maddeleri pek çok olan kaçak rakıların, çeşitli ispirtoların sarfiyatı çok artmıştır. Filhakika son satış istatistiklerimiz bu artışı, saf ispirtoda, % 64; tuvalet ispirtosunda % 23, yakılacak ispirtoda, % 27 olarak göstermektedir.

Sıhhi müesseselere 1945 de 213 800 litre saf ispirto satıldığı halde 1946 senesinde bu miktar, 306 000 litreye çıkmıştır.

Yakılacak ispirtonun 1942 deki satışı 927 000 litre iken, 1945 de, 427 000 litreye ve 1946 yılında ise 1 600 000 litreye çıkmıştır.

Tuvalet ispirtosunun 1942 de 280 000 litre olan satışı, 1945 de 500 000 litreye yükselmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, Tekel İdaresinin 1947 senesi Bütçe Kanununu Bütçe Komisyonu adına tetkik eden raportör, sayın arkadaşımız, Diyarbakır Milletvekili Cavit Ekin'in Komisyona verdiği raporunda bu mevzuatla önemle temas etmiş ve rakı satışlarındaki düşüklüğün sebeplerini şöyle ifade etmiştir. Bunu arkadaşımızın raporundan aynen alıyorum, «1944 yılını takip eden yıllarda rakı satışında müşahade edilen bahis mevzuu eksilişini munhasıran rakı fiyatlarının yükselmiş olmasına hamletmek güçtür. Filhakika halkın değişik ihtiyaçları için rakıya nazaran daha müsait fiyatla aldığı ispirtoların satışında tespit edilen artış ne buna inzimam eden vakıalar, ne mesmuat muvacehesinde sözü edilen ispirtoların kullanıldığı ve kaçak rakı istimal edildiğini kuvvetli bir ihtimal olarak kabul etmek ve buna göre tedbir alma ve bulma bakımından isabetli olur. Rakı içenlerden rakı yerine bira veya şaraba döndüklerini mülahaza etmek mümkün olabilirse de bunu rakı satışının düşmesinde bellibaşlı âmîl olacak kadar ileriye götürmek bizi yanlış yollara sevkeder. Binaenaleyh gelir zaviyesinden değil ve fakat daha muzır olan kaçak içkilerin durumunu umumi bakımdan da derin bir tetkik ister mahiyette görüyorum.» Arkadaşım raporunda böyle söylüyor. Filhakika Tekel İdaresinin ötedenberi yapmakta olduğu tetkiklerin neticesi raportör arkadaşımızın bu görüşleriyle de teyit edilmiş bulunmaktadır. Çeşitli ispirtolarla çok iptidai şekilde yapılan ve toksik maddeleri çok olan küçük rakıların halkımız üzerinde yaptığı kötü tesirleri bilen Hükümetimizin bu durumun devamına müsaade etmesine imkân olamazdı. Biz de bunu yaptık ve onun yerine kolonya ve renkli ispirtoyu daha ucuz fiyatlarla tedarik ederek zehirlenmekte olan vatandaşlarımızı bu tehlikeli durumdan kurtarmak için evvelâ hafif alkollü içkilerden başlayarak rakıya kadar bir fiyat indirilmesi zorunda kaldık. Alkollü içkilerden yalnız rakı değil hemen hepsi de sıhhat ve içtimai hayata muzırdır. Biz bu zararı haddi asgariye indirmek için çalışıyoruz. Hükümetimizin hafif alkollü içki dâvasında şu veya bu sebeple prensip değiştirilmiş olması asla mevzuubahis

olamaz. Bilhassa şu noktaya önemle işaret etmek isterim ki, fiyat indirilmesi kararının Tekel İdaresine fazla kâr sağlamakla asla ilgisi yoktur. Bilâkis küçümsenemeyecek mühim bir gelir noksanının göze almış bulunuyoruz. Bir kısım vatandaşlarımızı renkli ispiroto, kolonya ve kaçak rakıların zararlarından korumak için rakı fiyatlarında bir miktar indirme yapılırken bilhassa ispiroto içilmesine katî şekilde mâni olunması için gereken diğer tedbirleri de ihmal etmiş değiliz. Rakı kaçakçılığı ile sıkı bir şekilde mümkün olduğu kadar mücadele ediyoruz. Çeşitli ispirotaların herbirinin kullanma sahalarının haricinde içilmelerine mâni olacak hususi denatüran maddelerle tagyiri için tecrübelerimize önemle devam etmekteyiz. İspirtonun tagyiri için başka memleketlerin metodlarını aldık. Bu metodların tatbiki için lüzumlu olan maddeleri getirmeğe teşebbüs etmiş bulunuyoruz. Yurttaşlarımızı ağır alkollü içkiler yerine hiç olmazsa hafif alkollü içkilere alıştırmak yolunda sıkı ilgisi bulunan fiyat politikamızla, zirai ham maddelerimizi kıymetlendirmek istiyorum. Bu konuda iki prensipten müphem olmaktadır: 1 - Memleketin ziraat ve ziraat sanayiine ait olan tâli mahsullerimizin kıymetlendirilmesi. 2 - Smaî, sıhhi ve ev ihtiyaçlarına ait ispirotalarla bilhassa yakacak madde olarak kullanılan ispirotaların daha ucuz fiyatla satılmasının sağlanması ve bu suretle memlekette daha geniş bir ispiroto sanayii kurarak hurda incir, avarya hububat ve meyvelerle bilhassa şeker fabrikalarımızın tâli mahsulü olan melasların kıymetlendirilmesini istiyoruz. Son seneler içinde ihraç edilemiyerek müstahsılın elinde kalmış olan hurda incirlerle, avarya mısırların ispirotoya çevrilmesi suretiyle ziyan olmaktan kurtarılması, ispiroto yapmakla mümkün olmuştur. Bu istihsal olunan ispiroto kısmen benzine karıştırılmak, ve kısmen de Sıhhat Bakanlığının talebiyle D. D. T. Mahsulü yapmak suretiyle kıymetlendirilmiştir. Halen dört şeker fabrikamızın melaslarının % 50 si ispirotoya çevrilmek suretiyle kıymetlendirilmektedir. Şeker fabrikalarından senede 6 milyon litre melas elde edildiği halde ancak bunun yarısından istifade ediyoruz. Diğer yarısı kalmaktadır. ispiroto sanayiinin gelişmesi için bir taraftan yurt içindeki sarfiyatın çoğaltılması, diğer taraftan da, dış memleketlere ihraç imkânlarını sağ-

lamak için maliyetlerinin düşürülmesine çalışıyoruz.

Arkadaşlar, bu sene elde ettiğimiz ispirotalardan 50 bin litre kadarını Belçika'ya ihraç etmiş bulunuyoruz. Fakat fiyatlarımızın yüksek olması yüzünden diğer mahallere sevk etmek imkânını bulamıyoruz. İspirtoyu bol miktarda elde etmek imkânı mevcuttur. Memleketimizde ispiroto çıkaracak birçok maddeler mevcuttur. Fazla ispiroto yapıldığı zaman halk ispiroto içecek diye maalesef bunun fiyatını düşürememekteyiz. Komşu memleketlerdeki istihsal yüzlerce milyon litreyi bulmaktadır. Tekelin senelik ispiroto istihsali 100 derecelik alkol olarak hesap edilmek üzere 6 392 000 litredir. Halbuki diğer memleketler, hattâ komşu memleketlerdeki istihsal bunun çok fevkindedir. Bugün bizim istihsal ettiğimiz ispirotanın 3 milyon litresi şeker sanayii melâslarından, 382 bin litresi avarya mısırlardan, 512 796 litresi hurda incirlerden, iki buçuk milyon litresi de yaş ve kuru üzüm-lerden soma halinde istihsal edilmektedir. Bu miktar ispirotanın 100 derecelik alkol halinde 400 bin litresi sağlık işlerinde, 700 bin litresi askerî fabrikalar ve hastanelerde, 350 bin litresi tuvalet ispirotosuna, 350 bin litresi kolonya ispirotosunda 1,5 milyon litresi yakılacak ispirotoda, 2,5 milyon litresi de rakı imalâtında kullanılmaktadır. Geri kalan 294 000 litresi de kısmen sanayi işlerinde, kısmen de ihraç edilmek suretiyle elden çıkarılmaktadır.

Sayın arkadaşlar; şarap ve bira gibi hafif alkollü içkilerin gelişmesi bakımından, vatandaşların sağlığı bakımından tedbirlerimizi almış bulunuyoruz. Harb yıllarında dahi bu konuda esaslı surette çalışmış ve harb yıllarının imkân-sızlığı içinde dahi, bira imalâtı 1939 yılında 5,5 milyon litre iken İstanbul ve Ankara bira fabrikalarının kapasiteleri imkân dâhilinde artırılmak suretiyle bira imalâtımız 1947 yılına girerken 17 milyon litreye çıkmıştır. Bu miktar yurdun bugünkü ihtiyaçlarını dahi karşılamakta uzaktır. Yurdun ihtiyacı ve yakın komşu memleketlerin talepleri de gözönünde bulundularak yeniden tesisini kararlaştırdığımız fabrikalarla, bira istihsalini 35 milyon litreye çıkaracağız.

Şaraplarımızın miktar ve kalitesini yükseltmek için programlı çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Özel Şarapçılığımızın istihsali de dâhil olmak üzere memleketimizin senelik şarap istihsali 20 milyon litrenin üzerindedir, mütevazî bir rakamla ifade edilebilir. Bu itibarla millî şarapçılıkta hedefimiz ucuz maliyet, üstün kalite ve çok fazla miktarda istihsal yaparak dış memleketlere satmaktır.

Memleketimizden çok az bağı olan komşu memleketlerin şarap istihsali, bizim istihsalimizle asla kıyas edilemeyecek kadar çoktur ve yüzlerce milyonu aşmaktadır. Memlekette istihsale göre nüfus başına düşen şarap miktarı bir litreden biraz fazla olduğu halde en yakın komşularımızda 29 litredir. Diğer Avrupa memleketlerinde 70 - 80 litreyi aşmaktadır. Yurt şarapçılığını ileri bir görüşle inkişaf ettirmek için, geçen sene Bakanlığımızda bir Şarapçılık Kongresi toplandı. Özel şarap yapımcıları ile Tarım Bakanlığı ve Bakanlığımız uzmanlarının iştirak ettiği bu kongrede alınan kararların programlı bir çalışma ile tatbikine geçmiş bulunmaktayız. Özel şarap yapımcılarımızın teşkilâtla çalışmaları için kendi aralarında bölge birlikleri kurmalarını temine uğraşıyoruz.

Memleketi, bağcılık ve şarapçılık itibarıyla 5 bölgeye ayırmış bulunmaktayız: Trakya, Ege, Orta - Anadolu, Cenubîşarki - Anadolu Maraş Gaziantep, Kilis ve havalisi ile Elâzığ, Diyarbakır Mardin ve havalisi.

Bu beş bölgede yeni örnek şarap evleriyle özel yapımcıların da istifade edecekleri kavlar inşasına başlamış bulunuyoruz. Bölge merkezlerinde kuracağımız tarım teşkilâtlı kovlar ve yeni tesislerle o bölgedeki özel şarap yapımcılarına ait şarapların bakım, ıslah muhafaza ve standardını temin şaraplarımızın bilhassa dış piyasalarda satış ve sürümünü sağlamaya çalışacağız. Özel yapımcıların da iştirakıyla dış satışlar için millî bir şarapçılık bürosu kurmak kararındayız.

İçinde bulunduğumuz sene içinde Avrupanın muhtelif yerlerinde, İngilterede ve Hindistan'da satış büroları açacağız. Tekel İdaresi de dâhil olduğu halde şarap âmillerini bir araya toplayarak birlikte çalışacağız. Geçen sene Paris'te topanan beynelmîl şarap kongresine iştirak ettik. Orada şarapçılığımızı ve şaraplarımızı tanıttık. Kongrede uyandırdığımız alâka büyük oldu. Beynelmîl Şarapçılık Ofisine dâhil olduk. Bu arada Beynelmîl Şarapçılık Kongresinin bu

sene memleketimizde toplanması için müracaatlar oldu. Bu müracaatı tetkik etmekteyiz.

Bağ sahası geniş iklimi çok güzel ve çeşitli üzüm yetiştiren güzel yurdumuzda, bağcılık ve şarapçılığın genişlemesini sağlamak için her imkânâ baş vuracağız ve bu sahada da muvaffak olacağımıza kesin inancımız vardır.

Sözlerime son verirken sayın Doktor Adnan Adıvar'a bilhassa şunu arz etmek isterim ki, rakı fiyatlarında yapılan indirme asla fazla satışı sağlayarak gelir temin etmek için değildir. Yalnız genel sıhhat koruma bakımından bu kararı almış olduğumuza inanmalarını bilhassa rica ederim.

Dr. ADNAN ADIVAR (İstanbul) — Efendim, burada gayet uzun ve fevkalâde tafsilâtlı ve etraflı izahat verdiklerinden dolayı Tekel Bakanına teşekkür etmeğe tabiatıyla borçluyum. Hemen şunu söyleyeyim ki benim kendilerinin ve Hükümetin hüsnüniyetinden şüphem yoktur. Gelir temin etmek için böyle bir tedbire başvurduklarını zannetmem. Bir noktaya kısaca temas edeceğim, o da tavrımın tarihi meselesidir. Orada «Acaba orada sarfınazar edilmemiş midir?» diye bir cümle vardır, bu cümle boş kalıyor, çünkü kendilerinin beyanatı tavrımı verdiğimin ertesi günü intişar etmiştir.

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI TAHSİN COŞKAN (Kastamonu) — Öyle olmuştur. efendim.

Dr. ADNAN ADIVAR (Devamla) — Ben bu zam haberini İstanbul'da gazetede okudugum zaman, tuhaf bir tesadüf olarak, hergün gazetelerde gördüğüm bir takım cinayet, katil hâdiseleri İstanbul'da vuku buluyordu. Beni öyle bir sual tavrı vermeğe birazda bu hâdiseler sevk etmiştir. O zaman düşündüm: içki yasağı, eski tâbirle men'i müskirat hiç bir zaman kabil olmamıştır. Bunu biliyorum. Esasen yazımda da bunu belirttim. Bu tecrübeleri 400 sene evvel Osmanlı İmparatorluğu yapmış fakat muvaffak olamamıştır, 3 gün süren Devlet yasağı diye alay edilmiştir. Sonra Rusya'da da buna teşebbüs ettiler onlar da muvaffak olamadılar. Hattâ tam o kanun kemali kuvvetle câri iken buraya gelmiş olan Azerbaycan Sefaretinin - o vakit Azerbaycan Sefareti vardı - ziyafetlerinde şarabın, rakının ve benzeri bütün içkilerin dereler gibi aktığını görüyorduk.

Amerika da buna teşebbüs etti, bütün kuvvetini sarfetti, bütün kaçakçılığı ile savaşan kolcular gibi büyük teşkilât kurdu. Muvaffak olamadı. Ve İngiliz lisanına da yeni yeni kelimeler girdi. Hiçbir tesir yapmadı. Ben sözlerimi hekim olarak söylemiyorum. Alelade bir Milletvekili olarak söylüyorum. Hekimlikte alkolün oynadığı rol malûmdur. Herhalde tuhaf bir şey olacak. Çünkü Uludağ'a çıkanlar için ilânlar yapıştırdılar, yanınızda mutlaka konyak bulundurun diye. Çünkü soğuk oluyor. Vezûv yanardağına çıkarken - bir defa da ben çıkmıştım - şarap bulundurun dediler. Demek ki bu alkol hem sıcakta, hem de soğukta lâzım bir şeydir. (Gülüşmeler.) Demek ki içki yasağı güç olan bir şeydir. Evet biz de içki yasağı teerübesini yaptık. Buradaki arkadaşlarımdan Birinci Büyük Millet Meclisinde bulunanlar hatırlarlar, fakat netice tıpkı 400 sene evvelki gibi sıfır oluyor. Hem de tam mânasiyle sıfır. Bu yasak dolayısıyla nice evlerde kaçak rakılar yapıldı, nice kaçak rakılar satıldı. Bendeniz içki yasağı taraftarı değilim. Ancak kemali kuvvetle inanıyorum ki, içkiyi tahdit etmek mümkündür. Bunun misâlini pekâlâ İngiltere'de görüyoruz. Orada içkinin içme ve satılma bakımından zaman ve mekân tahdidi yapılmıştır. İstedığınız yerde meyhane açamazsınız. İstedığınız saatte içki satamazsınız. Ancak muayyen zaman ve saatlerde içki bulabilirsiniz. Bunun hiç kıymeti yoktur gibi gelmesin. İçkiyi sokakta içmeği mümkün olduğu kadar güçleştirmelidir. Ayakta, barda içki içmeyi önlemelidir. Evvelece İstanbul'un pek mahdut yerinde bulunan bu gibi içki yerleri şimdi Şehzadebaşından tutunuz da Eyüp'e kadar uzamaktadır. Birçokları bir iki burada, birkaç tane diğer barda içerek eve kadar bu suretle gitmektedir. Bir arkadaşımızın dediği gibi içkiyi eve doğru itmelidir. Bu içkiyi eve doğru itmek çok doğru bir şeydir, çünkü dışarda çok içilir, fakat evde az içilir, çünkü evde içmeye mâni olacak insanlar daha mühimdir. (Gülüşmeler.)

Sonra bu zaman ve mekân tahdidi meselesinde pahalılığın ehemmiyeti olmadığını iddia edemezsiniz. Muhakkak bunun ehemmiyeti vardır. Çünkü insan nihayet bir hadde kadar, kendisinin ve çocuklarının nafakasından ailesinin üstünden ve başından keşebilir. Böyle çocuklarının nafakasından ve ailesinin üst ve

başından kesen insanlar zaten cemiyet için kaybolmuş insanlardır. Şuna geliyoruz; benim Hükümetin ifadesinden anladığım bu kararı almıya en mühim sebep ispirto içilmesi meselesidir. Evet ispirto içmek çok fenadır. Burada bulunan bütün doktor arkadaşlarım da buna iştirâk ederler. Bu hakikaten çok fena bir şeydir. Bir takım hastalıkları daha çok meydana getirir, fena bir itiyattır. Fakat ben istatistikler olmadan, kaç kişinin ispirto içtiğini bilmedikçe haydi ispirto içenleri bilmiyelim, kaç kişinin sâf ispirto içerek bundan dolayı öldüğünü bilmedikçe, bu ispirto içme işini bir tarafa bırakmak mecburiyetindeyim.

Mektuplar alınıyor deniliyor, evet mektuplar yazarlar, birçok mektuplar alınır, hekimler de yazarlar, ben de bir vakaya şahit oldum bir bakkal dükkânında, bir betbaht geldi; yüzü gözü şişmişti, tam hekimlerin tarif ettiği gibi böbrek ve kalp hastalığına müptelâ bir alkolic adam. Kocaman bir şişeyi doldurdu, aldı gitti. Fakat bakkal da satmaktan geri kalmadı. Bunlar muhakkakki var, fakat ben bunların tek sebep olacağını zannetmiyorum.

Mektuplar alma meselesine geline: Ona da hiç şüphe yoktur, doğrudur yüzlerce mektuplar gelir. Yarın İnşallah günün birinde memlekette, sivri uçlu bıçakları mendeceğiz. Çünkü cinayetlerin çoğu, dikkat ederseniz, bu sivri uçlu bıçaklardan ileri gelmektedir. Ucu sivri olmayan bıçakları kullanmadığımız için yine birçok mektuplar alacağız. O zaman diyecekler ki, siz, ucu sivri bıçakları kaldırırsınız, biz mutfakta etleri keserken berbat ediyoruz. Lütfen ucu sivri bıçaklara yine müsaade ediniz.

İspirto sarfiyatının çoğaldığını söylediler. Bu, çoğalabilir. Bununla, mutlaka ispirto içildiği mânası çıkmaz. Eğer buyurdıkları gibi hakikaten bu bir milyonu aşmışsa ve bu da içilmişse şu halde halimiz berbat demektir. Ben bu kadar olduğunu zannetmiyorum. Bu tedbirlerle kimleri kurtarıyoruz. Faraza bin kişi, iki bin kişi. Fakat rakı fiyatını ucuzlatmakla kaç kişiyi rakı içmeğe sevk ediyoruz. Onu düşünmek lâzımdır. Çünkü insanlar alıştıkları şeyin ucuzladığını görürse ona ibtilâları daha fazla artar. Bunda hiç şüphe yoktur.

Buyurdular ki; bizde yüz derecelik ispirto sarfiyatı 0,27 halbuki Fransa'da 25 İngiltere'de % 9 dur. Bendeniz için bu, güzel bir malûmat

oldu. Bakımız Fransa'da, hiçbir tahdit yoktur demiyorum; çünkü Fransa'da da bizim rakı üzerinde bir tahdit vardır. Fransa'da ilk öne Türk rakısını, 50 derece olduğu için, menettiler. Sonradan 40 dereceye indirdiler. Bizim Türk rakısı Fransa'da satılır fakat, 40 derece olarak, 50 derece olarak değil.

İngiltere'de 9,5 buyurdular. Bu, demin arzettiğim bir usulün neticesidir, tahdidin neticesini gösteren bir istatistiktir.

Bizdeki 0,27 ye gelince; bu rakama pek inanamadım. Galiba bunun içinde bütün içenler dâhil değil. Bana biraz, pekaz geldi. Sonra benim gördüğüm konjonktür istatistiklerinden bahsedeceğim. 1943 de 8 560 000 litre rakı satılmış, 1944 de 6 720, 1945 de 6 280, görüyorsunuz ki, iniyor, 1946 nın dokuz aylık hesabı, tahminime göre, yani 9 aylık sarfiyatı kıyas ederek bir senelik satış, 5 milyon litre satılmış. Rakıyı pahalı yapmak suretiyle alınan tedbir

muvaffak olmuştur. Buna mukabil şarap satışımız 1943 de 8 milyona iken 1945 de 13 milyona çıkmış, bira 9 dan 16 milyona yükselmiş, kendileri de 17 milyon olarak söylediler, bu evvelece alman rakı pahalılandırma tedbiri herhalde muvaffak olmuş bir tedbirdir. Bunun için kararlarından geri dönüp dönmiyeceklerini bilmem, benim ricam şudur, biraz daha indirmiyelim.

Rakının tuhaf bir mazhariyeti var, Demin alkolün tuhafılığından bahsettimdi. Rakının da tuhaf bir mazhariyeti vardır. Ne zaman pahalılaştırsak sıhhati korumak için diyoruz, ne zaman ucuzlatsak yine sıhhati korumak için diyoruz. İşte rakının tuhaf olan mazhariyeti budur. Bu rakının pahalı olması fikrinde sabit kalacağım, hattâ bu pahalılıktan dolayı boş kalan kadehler başımda parçalansa bile.

BAŞKAN — Soruya Bakan cevap vermiş ve soru sahibi de mütalâasını beyan etmiştir. Gündeme geçiyorum.

#### 4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

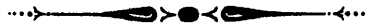
1. — *Pütürge Jandarma erlerinden ve Merzifon'un Suçayı Köyünden Arslanoğlu Şevket Ateşgöz'ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/6) [1]*

[1] 56 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

BAŞKAN — Rapor hakkında mütalâa var mı? Raporu oya arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir.

Gündemde konuşulacak başka şey yoktur. Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

**Kapanma saati : 15,45**





# S Sayısı : 56

## Pütürge Jandarma erlerinden ve Merzifon'un Suçayı Köyünden Arslanoğlu Şevket Ateşgöz'ün ölüm cezasına çerpitirilmesi hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/6)

T. C.

Başbakanlık

Yazı İşleri ve Sicil Müdürlüğü

Özel No. 4 - 1738

Genel No. 6/1045

18 . IV . 1946

### Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

11 . III . 1946 tarihli ve 6 - 156/700 sayılı tezkereye ektir.

Pütürge Jandarma Merkez Karakolu Onbaşlarından Hasan Sevluk'u öldürmek suçundan ölüm cezasına hükümlü Er Şevket Ateşgöz'ün, karar tashihi istemesi üzerine geri alınan ve Askerî Yargıtayca hükmün esasına müessir karar tashihi gerektiren bir sebep görülemediği için yine Yüksek Meclise takdim edilmek üzere Millî Savunma Bakanlığının 11 . IV . 1946 tarihli ve 46/3126 sayılı tezkeresiyle gönderilmiş olan hüküm dosyasının bağlı olarak sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

Ş. Saracoğlu

### Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 3/6

Karar No. 7

27 . XII . 1946

### Yüksek Başkanlığa

Pütürge Jandarma Merkez Karakolu Onbaşlarından Hasan Sevluk'u öldürmekten sanık Pütürge Jandarma Bölüğü Merkez Karakol Erlerinden Merzifon'lu Arslanoğlu, Keziban'dan doğma 1337 doğumlu Şevket Ateşgöz'ün ölüm cezasına çerpitirilmesine dair VIII nci Kolordu Askerî Mahkemesinden verilen 17 Ağustos 1945 günlü hükmün onanmasına dair Askerî Yargıtay Genel Kurulundan çıkan 28 Aralık 1945 tarih ve 3864 esas, 6100 karar numaralı ilâm ve teferruatı Başbakanlığın 18 Nisan 1946 gün ve 4/1738 - 6/1045 sayılı tezkeresiyle birlikte Komisyonumuza havale buyurulması üzerine bu iş

ait dâva dosyası incelendi :

Tillo Karakolundan merkeze nakledilen suçlu, üç gün sonra gece nöbetine dâhil edildiğini görerek Onbaşısı Hasan Sevluk'un yaptığı nöbet cetvelini yırtarak nöbete girmeyeceğini söylemesi üzerine Hasan Onbaşı tarafından ikinci bir nöbet cetveli hazırlanmış, suçlu bu cetveli de yırtmıştır. Bunun üzerine maktul Hasan Onbaşı o gece nöbet tutulmayacağını ve ertesi gün hâdiseyi çavuşa haber vererek onun haklı veya haksız tefrik etmesi lâzımgeldiğini bildirdiği ve bunun üzerine karakolda herkes yattıktan sonra suçlu kalkarak silâhlıktan aldığı bir silâhla

uyumakta olan Hasan Onbaşığı göğsünden vurup öldürmüş olduğu vakada tahrik de bulunmadığı dosyada mevcut delillerle sabit görölerek suçlu Şevket Ateşgöz'ün üstü ve aynı zamanda âmiri bulunan Hasan Onbaşığı öldürmesinden dolayı hareketine uyan Askerî Ceza Kanununun 91 nci maddesi hükmüne tevfikân ölüm cezasına çarptırılmasına karar verilmiş ve Askerî Yargıtay Genel Kurulunca da hüküm onanmıştır.

Komisyonumuzda yapılan görüşme sonunda :

Suçlu Şevket Ateşgöz'e hükmedilen ölüm cezasının hafifletilmesini ve değiştirilmesini mucip bir hal görülmediğinden bu cezanın yerine getirilmesine Anayasanın 26 nci maddesi hükmü uyarınca karar verilmesi hususunun Kamutayın yüce tasvibine sunulması oybirliğiyle karar altına alınmıştır.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Kâtip
Trabzon	Kırşehir	Manisa
<i>R. Karadeniz</i>	<i>S. Kurutluođlu</i>	<i>K. Coşkunođlu</i>
Afyon		Afyon
H. Bozca		<i>H. Dinçer</i>

İmzada bulunamadı

Antalya	Balıkesir	Denizli
<i>N. Aksoy</i>	<i>O. N. Burcu</i>	<i>N. Küçükka</i>
Erzincan		İsparta
<i>A. Fırat</i>		<i>R. Güllü</i>
Kastamonu		Kayseri
Dr. F. Ecevit		<i>S. A. Feyziođlu</i>

İmzada bulunamadı

Kayseri	Konya	Rize
<i>R. Özsoy</i>	<i>H. Karagülle</i>	<i>Dr. S. A. Dilemre</i>